

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Strindheimområdet historie og utvikling fram til ca 1950

Av tidligere rektor ved Strindheim skole, Arnold Sjøsend

Det er slik at svært mange bydeler har sitt navn etter storgårder i området, slike som Rosenberg, Singsaker, Baklandet, Lade - for å nevne noen. Slik er det imidlertid ikke med Strindheim, og det er lett å forstå at navnet er utledet av det gamle kommunenavnet, Strinda.

Det kan da også ha sin interesse å spørre hvordan navnet Strinda har blitt til. På gammelnorsk betyr ordet "strind" eller "strindar" rand eller strimmel. Det ble ofte brukt om strandkanten langs vann, og navnet har fra langt tilbake i tid blitt

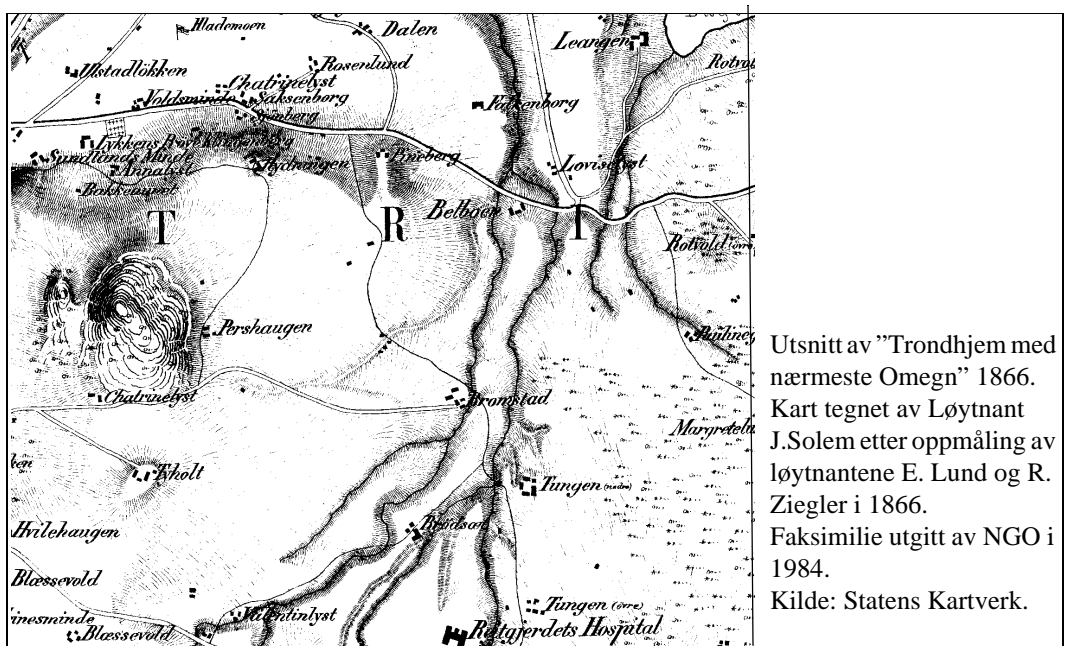
brukt om strandlinjen mellom Lade og Malvik. Vi har fortsatt betegnelsene Strindlandet og Strindfjorden.

Etter hvert har vel det gamle Strindafylke gått over til å bli brukt om landet innenfor, og vi fikk i senere tid kommunen Strinda, som ble liggende som en halvsirkel rundt Trondheim by.

Men tilbake til navnet Strindheim.

Strindheim skole

For å gå mer enn 100 år tilbake i tid. I året 1873 ble en parsell av gården Myr, som tidligere var fradelt gården Belbu-

Utsnitt av "Trondhjem med nærmeste Omegn" 1866. Kart tegnet av Løytnant J.Solem etter oppmåling av løytnantene E. Lund og R. Ziegler i 1866. Faksimilie utgitt av NGO i 1984. Kilde: Statens Kartverk.

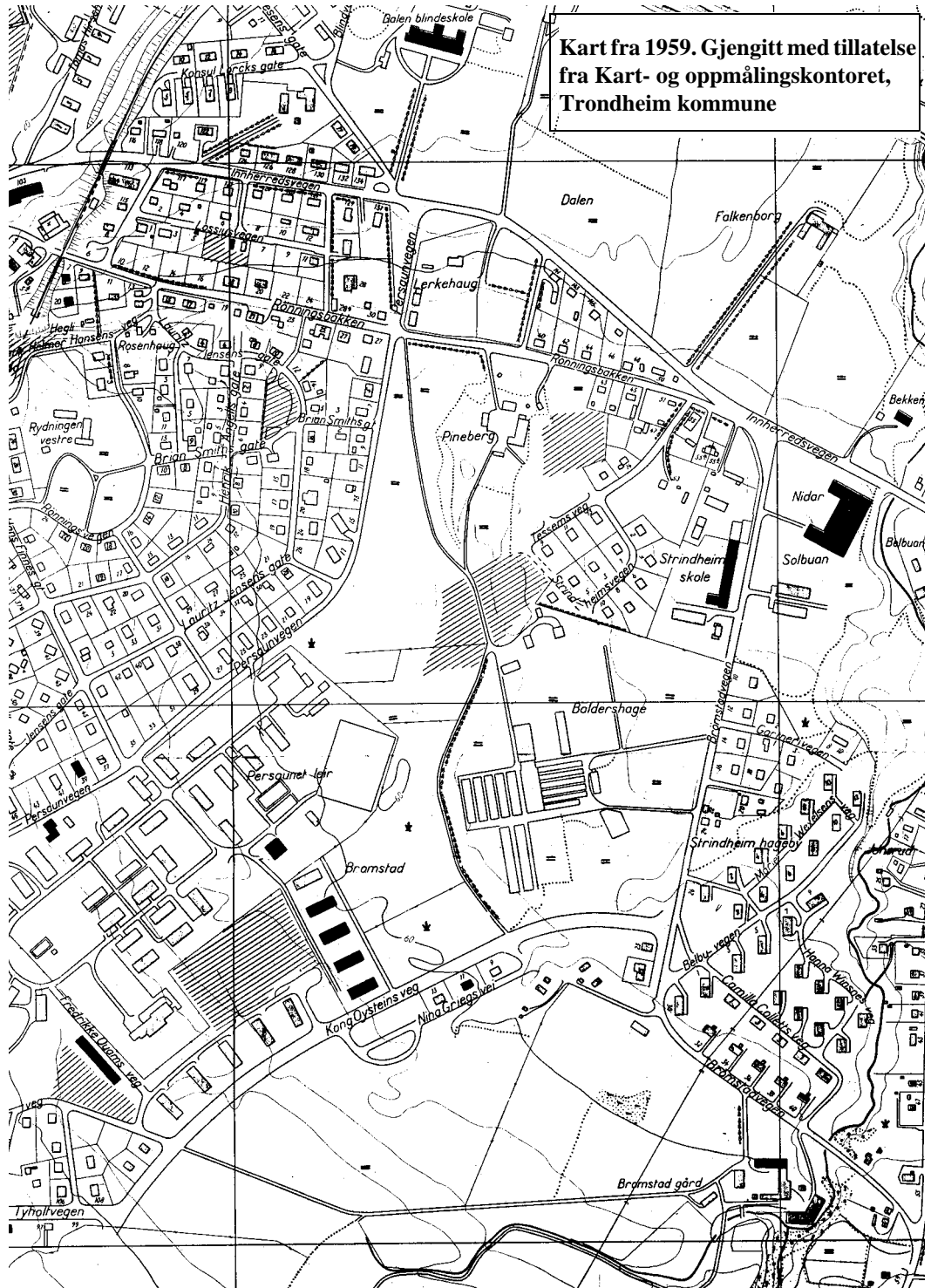
Utsnitt av flyfoto tatt august 1936 av Widerøes Flyselskap.

Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim

Flyfoto tatt 31. august 1951 av Widerøes Flyselskap.

Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim

an, solgt til en handelsmann ved navn Lars Braa.

Denne Lars Braa var enkemann. Han ville hedre sin avdøde kones minne ved å oppkalle den nyervervete eiendommen etter henne, og den ble således hetende "Emelies Minde". I 1884 solgte han stedet til handelsbetjent Carl Frithjof Rønne, som etter å ha eid den i fire år solgte den videre til en mann ved navn Lorenz Hanebo.

Hanebo solgte igjen gården til Lade skolestyre, som hadde bestemt seg for å velge eiendommen til et framtidig skolested for de elever som hadde mistet sin skoletilhørighet til Eligård skole på Lademoen, etter at denne ved byutvidelsen

i 1893 var lagt inn under Trondheim kommune. Ladebekken var nå blitt Trondheims bys nye grense mot øst.

Skolestyret ville gjerne ha et nytt navn på eiendommen, og det nye navnet skulle være Strindheim. Dette ble tinglyst 16. februar 1895, og det er sannsynligvis første gang navnet forekommer i et offentlig dokument.

Skolen ble så hetende **Strindheim**, og det ligger da nær å si at det er skolen som har gitt bydelen navn!

Vi vil se litt nærmere på historien til de gårdene som har avgitt jord til utbygging av det vi i dag betegner som Strindheimområdet. I tidligere tider var det i

Strindheim skole. Bakerst er "gammelbygget" - hovedbygningen på gården Emilies Minde. Denne bygningen ble revet sommeren 2002. Bygningen i forgrunnen sto ferdig i begynnelsen av 1914. Bildet er tatt før dette bygget fikk et tilbygg mot vest med to klasserom i 1924.

Bilde utlånt av Inger Brechan

hovedsak disse storgårdene som med sine bygninger og husmannsplasser utgjorde bebyggelsen i området.

Belbuan

Vi starter da med Belbuan. Selve opprinnelsen til navnet er noe uklar. Går en tilbake til gammelnorsk, finner en at forstavelsen "bel" kan bety dyreskinn, men det kan også være et tidligere brukt mannsnavn "Bjalvi", som for lengst er ute av bruk. Siste del av gårdsnavnet er lettere å forstå, "buan" betyr bolig eller hus.

Med hensyn til eiendomsforhold, så vet vi at denne gården i likhet med mange andre, tilhørte Bakke klostergods, som var en av de store jordeiere også i dette

området. Det kan derfor være av interesse å høre litt mer om dette klosteret.

Bakke kloster lå der Bakke gård ligger i dag på hjørnet av Nonnegaten og Innerherredsveien. Det var et nonnekloster og tilhørte etter hva en tror, Benediktinerordenen. Første gang det nevnes i saganen, er i 1150. Klosteret stod den gang under personlig beskyttelse av erkebiskopen, og vi vet at han avla årlige besøk der, et besøk som sikkert både nonner og erkebiskop så fram til, da det trolig ikke var så mange menn som fikk adgang dit.

Nonnene levde ganske sikkert et meget nøysomt og gudfryktig liv, men uansett dette må de ha vært flinke til å skaffe seg jordisk gods i form av store og verdifulle jordeiendommer.

Belbuan. Postkort brukt i 1927. Bilde utlånt av Guro Tiller.

Alt gikk vel etter alt å dømme sin faste og jevne gang i klostret fram til en dag i året 1564. Da kom svenskene som vi den gang var i krig med, og de tente på og brente klostret.

Dette var etter at reformasjonen var innført, og klostret ble aldri bygd opp igjen. En del av steinene ble brukt til påbygging av Vår Frue kirke. Eiendommene som hadde vært i klostrets eie, ble etter hvert solgt til private eiere.

Den først navngitte eieren av Belbuan var Laurits Belboe, som var eier i 1645. En av de senere og mest kjente eiere var borgermester Hans Hagerup*, som var svært interessert i det misjonsarbeid som presten Thomas von Westen drev blant samene, og som gav von Westen tilnavnet "samenes apostel". Hagerup tilbød von Westen fritt husvære på Belbuan, og der bodde han i to år før sin død i 1727.

Etter flere eierskifter kan en nevne at gården i 1926 ble kjøpt av fylkesgartner Jon Hjelde, som anla en etter hvert meget kjent planteskole der.

Senere ble så storparten av gården utparsellert til bolig- og industriformål. I 1993 ble den svært verneverdige bebyggelsen revet for å gi plass til utvidelse av Nidar-Bergene.

*. Hans Hagerups gate ligger på Kalvskinnet

I 1932 hadde Hjelde også kjøpt eiendommen Belbuan Søndre. Under den tyske okkupasjonen ble Belbuan Søndre brukt av tyskerne til militærforlegning og fangeleir. I 1948 overdro Hjelde eiendommen til borettslaget TOBB, og Strindheim hageby ble oppført på området.

Bromstad

En annen gård som har avgitt mest jord til bydelen, er **Bromstad**. Opprinnelig hørte også denne gården til kirken, nærmere bestemt til Nidaros erkebispesete.

Første gang vi hører om den er i 1559. Fram til 1794 var den såkalt bygselgods, det vil si at kirken leide bort gården og jorda mot en årlig avgift fra forvalterne.

Den første private eier av gården var en major ved navn Christian Fredrik Meyer. Daværende biskop Schönheider utstedte skjøte på Bromstad gård i året 1794. Vi kan finne nøyaktig førte oppgaver over antall husdyr og avlinger på gården fra 16.-, 17.-, 18.- og 1900-tallet.

I året 1929 kjøpte Ottar Vasseljen hele eiendommen for kr. 157 000.

Tar en for seg oppgavene fra et av årene mellom de to verdenskrigene, og velger året 1934, finner en følgende: Gården hadde da en besetning på 7 hester, 43 storfe, 10 sauer og 30 høns. Avlingen var på 16 000 kg bygg, 3000 kg havre, 24 000 kg poteter, og av høy ble det

Strindheim hageby under bygging på slutten av 1940-årene. Bromstad gård er øverst i bildet. Brøtsetveien sees øverst til venstre. Bilde utlånt av Inger Brechan.

gjennomsnittlig solgt 90 000 kg. Gården hadde 500 mål dyrket mark.

Selve hovedbygningen på gården ble oppført i sveitserstil av forvalter Peder Moxnes, som overtok gården i 1876.

I en periode var Bromstad gård også tingsted, og et av rommene i hovedbygningen kalles fortsatt Tingstuen.

Det hørte i sin tid husmannsplasser med til gården. Det var Bromstadgjerdet,

Bromstadgrinnen, Bromstadmyr og to med navnet Bromstadplass. Oppgaver for besetning og avling for disse ble ikke tatt med i oppgavene for Bromstad gård.

Under krigen beslagla okkupasjonsmakten 200 mål av gården. Dette arealet ble brukt til fangeleir for om lag 700 russiske krigsfanger.

Uthusene på gården brant ned i 1954.

På mange måter utgjorde 2. verdenskrig et skille i tid når det gjaldt byggevirk-somhet. Rundt byen ble det etter hvert et ”byggebelt”, og det vokste fram nye bydeler i Strinda. De første av disse var Strindheim og Persaune hagebyer.

Husene i Strindheim hageby ble reist som 2- og 4-mannsboliger i tre, på arealer under Bromstad og Belbuan. Disse arealene hadde som tidligere nevnt vært beslaglagt under krigen, og tyskerne hadde satt opp store brakkeleirer for krigsfanger der.

Før arbeidet med å sette i gang byggingen av de nye boligområdene kunne iverksettes, måtte området ryddes for underjordiske ganger, piggrådkvaser og andre utrivelige ting. Desinifiserte lemmer og andre materialer fra de revne

brakkene ga et kjærkomment tilskudd i en tid da det var vanskelig å skaffe nok trelast til byggevirk-somheten. Sluttresultatet ble imidlertid gode og romslige hus i fredelige bydeler uten særlige minner fra en ond tid.

Brøset

Etter at vi nå har vært innom både Belbuan og Bromstad, svinger vi opp Brøsetveien. Her lå gården Brøset - opprinnelig på vestsiden av Brøsetveien.

Om eiendomsforholdene til Brøset vet vi at gården i 1661 tilhørte Laurits Bastian Stabell, som på den tiden var borgermester i Trondheim. Senere eiere var i tur og orden personer av familiene Angell, Busch, Lysholm og Wessel, samt-

Brøset gård før brannen i 1931. Brøsetvegen går langs stakittet i forgrunnen. Bilde utlånt av Gunvor Ahlers.

lige av familier av opprinnelig utenlandsk opprinnelse, og med store jord- og eiendomsbesittelser i Trondheim og omegn.

I 1889 ble Brøset kjøpt av dr. Anton Julius Sand (1844 - 1916), som fra 1874 var lege og forstander ved Reitgjærdets Pleiestiftelse for Spedalske. (Dr. Sands vei ligger på Høili.) Dr. Sand solgte i 1915 eiendommen til Ole Hogstad (se artikkelen om Zion, side 73). Hogstad solgte den til E. A. Hårberg i 1918, og i 1920 solgte Hårberg den til staten for kr. 185 000. Eiendommen ble slått sammen

med eiendommen Sommerro, hvor pleiestiftelsen var.

Så rart det enn kan høres ut i dag, så var spedalskhet et meget stort problem her i landet enda på 1800-tallet, opptil 3000 syke samtidig. Særlig utsatt for sykdommen var folk som bodde i fuktig kystklima.

I 1921 ble de siste spedalske overført til Brøset gård og senere til St. Jørgens Hospital i Bergen.

Reitgjærdet ble deretter gjort om til et psykiatrisk sykehus.

Flyfoto tatt i august 1936 av Widerøes Flyselskap. I forgrunnen er Reitgjærdet sykehus, og bak er Brøset gård slik den ble gjenoppbygd etter brannen i 1931. Nederst til venstre er Angelltrøa. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim

Brøset brant ned i 1931 etter at en av pasientene på Reitgjerdet hadde tent på. Gården ble senere gjenoppbygd på den andre siden av Brøsetveien, og ble en del av Reitgjerdet sykehus sitt område.

Reitgjerdet ble etter hvert gjenstand for sterk kritikk på 1980-tallet, og sykehuset ble nedlagt i sin daværende form. Navnet ble forandret fra Reitgjerdet til Brøset, og har senere fungert som poliklinikk og sikkerhetsavdeling for det psykiatriske arbeidet.

Nå skal vi gjøre et langt sprang fra Brøsetveien over kong Øysteins vei og Tyholtveien, helt opp til Skyåsveien.

Skyås

Skyåsveien har fått sitt navn etter en storgård som man enda ikke har klart å lokalisere. Det vi med sikkerhet vet, er imidlertid at både Rønningen og Bakkaune en gang hørte inn under Skyås. Rønningen er omtalt som Nedre Skyås og Bakkaune som øvre bruk.

Skyås gård er omtalt i sagaen så langt tilbake som i 1206. Inge Bårdsson var den gang konge i Norge. Han var blitt konge i 1204 og var søstersønn av Sverre Sigurdsson. Sverre kjempet i mange år med sine birkebeinere mot baglerne, og Inge arvet denne feiden. I det året Skyås nevnes i sagaen, var han på flukt fra baglerne, og da var det at en av hirdmennene hans hjalp kongen å komme i skjul på Skyås. Denne hirdmannen het Reidulv, og han har fått en gate oppkalt

etter seg, Reidulvs gate. Kong Inges gate har fått sitt navn etter Inge Bårdsson.

Bakkaune

Her kom vi ganske langt tilbake i historien. Vi skal igjen flytte oss litt lenger fram i tid, og høre litt mer om den gården som ble omtalt som "øvre bruk" av Skyås, og som nå heter Bakkaune.

Siste del av navnet – aune – betyr øde. Aunenavnet finner vi overalt i Norge, og det ble i likhet med navnet Ødegård brukt om gårder som lå øde etter svartedauen (1349).

Vi vet at også denne gården i middelalderen hørte inn under Bakke kloster, og den første private eieren vi hører om, er kanselliråd Peter Dreier.

Det nedre bruk av Skyås var Rønningen.

Rønningen

Vi har flere gårder i Trondheimsområdet med navnet Rønningen. For å skille dem fra hverandre, fikk de forskjellige tilnavn, og den gården vi skal høre nærmere om, kaltes "Rønningen ved byen".

Bakke kloster var eiendomsbesitter i middelalderen, og Rønningen ble i likhet med flere andre kirkelige gårder solgt til private. Som eier i 1661 finner vi ingen ringere enn Lauritz Bastiansen Stabell, som vi tidligere møtte som eier av Brøset. Eierne av Bakkaune, Peter

Dreier, ble senere også eier av Rønningen. I tillegg eide han Persaune gård, og han drev alle gårdene under ett.

Rønningen var tingsted for Strinda inntil i siste halvdel av 1700-tallet. Blant eierne av Rønningen finner vi blant andre Cecilie Christine Schøller, som bygde Stiftsgården.

I 1888 brant husene på Rønningen, og de ble erstattet med en lang enetasjes bygning med to inngangsdører.

Fra den opprinnelige Rønningen ble i sin tid utskilt Pineberg, Rosenlund, Saxenborg, Voldsminde og flere store parseller, og alt ved forrige århundreskifte var i alt 150 tomter solgt til boligformål.

Den siste private eieren var Ole A. Brurok, som kjøpte gården i 1906. Han døde i 1956, og da ble gårdsanlegget og de resterende tomtene overtatt av kommunen. På området er det nå bygd barnehage og omsorgsboliger, og i hovedbygningen er det kommunale leiligheter.

Pineberg

Pineberg (eller Pinneberg) er utskilt av Rønningen. Navnet indikerer at jordsmonnet er skrint og steinet.

Løytnant Stie von Krogh solgte i 1793 området som den gang var udyrket og ubebodd, til kaptein Frederich Gotfried von Krause. Gården som ble oppført, bestod av et firkanttun med to hovedbygninger. Disse brant ned i 1928, men ble gjenoppbygd og er bevart.

Rønningen gård. Postkort brukt i 1910. Bilde utlånt av Harald Steiro.

En av eierne, Andreas Graae, lot bygge en vindmølle på gården. Denne brant ned i 1839 og ble ikke gjenoppført. Graae eide Pineberg til 1845.

Det kan nevnes at den danske mølleren Andreas Graae også var byggeren av den kjente bygningen Graamølna i Innerredsveien 20 i 1840. Det ble imidlertid avslørt at han hadde bygget denne mølla bare for å kunne sette ild på den i den hensikt å få utbetalt forsikringssummen, som var det flerdobbelte av verdien. Han ble arrestert og fengslet for dette, og med mistanke om å ha tent på mølla på Pineberg og enda en mølle han hadde eid tidligere. Det ble imidlertid ingen rettssak, da han tok sitt eget liv i fengslet.

Også Pineberg fikk føling med krigen. 70 dekar av eiendommen ble bebygd med hus og brakker. Husene ble brukt som forlegning for marinesoldater og offiserer i den tyske krigsmarine, mens de langt uslere brakkene ble brukt til innkvartering av russiske og serbiske krigsfanger.

Hele eiendommen som ifølge oppgaver fra 1930, var på 180 dekar, har i ettertid blitt delt opp i boligtomter og bebygd.

Dalen

Dalen gård har gitt navn til Dalen hageby. Området ble opprinnelig utskilt fra Rønningen i to husmannsplasser kalt Nerdalsplassene.

Pineberg gård. Bilde utlånt av Inger Brechan

Gården Dalen ble i 1852 prestebolig for residerende kapelan i Strinda. Da presten Brian Smith bodde der, ble den av folkevittigheten døpt "Chateau Brian".

I 1907 ble gården solgt til Den Nordenfjeldske Blindeskole, som fram til 1893 hadde drevet en skole for blinde i en bygning på Gløshaugen, der Norges Tekniske Høgskole (NTH) senere ble bygget. På Dalen ble det nå bygget en skole med elevinternat som var beregnet på blinde barn fra hele landet.

Skolen stod ferdig i 1912 og fikk navnet Dalen offentlige skole for blinde.

Under 2.verdenskrig overtok tyskerne skolebygningen. Flere ganger ble det

holdt tysk krigsrett i skolens gymnastikksal, der også nordmenn ble dømt. (Som en kuriositet kan nevnes at hele skolebygningen var underminert med 4500 kg sprengstoff.)

Etter krigen kom skolen i gang igjen og fortsatte virksomheten her inntil et nytt og moderne skole- og internatbygg ble tatt i bruk på Tambartun i Melhus i 1976. Den tidligere blindeskolen ble deretter skole for utdanning av førskolelærere og fikk navnet Barnevernsinstituttet Dronning Mauds Minne.

Falkenberg

Falkenberg ble utskilt fra Belbuan i 1777, og har sannsynligvis sitt navn et-

Blindeskolen. Postkort brukt i 1935. Bilde utlånt av Jon Kvistedal

ter den første eieren, kjøpmann Peder Falck. Etter flere eierskifter gikk gården i 1832 over til baker Jonas Christian Struck, og gården ble deretter gjerne, også i ettertid, kalt for Struck-gården.

Grosserer O. Strømsem var eier fra 1880, og han brukte gården som landsted. Familien Strømsem satt som eiere fram til 1963 da et utbyggingsselskap overtok eiendommen, som deretter ble delt opp i tomter til handel-og industriforetak.

Opprinnelig bestod gårdsanlegget av to beboelseshus som lå rett overfor hverandre bundet sammen av et uthus. Selve våningshusene er bevart.

Falkenborg har adresse til Thonning Ovesens gate, men det er heller lite en

kan se til gården fra den siden, da gården er omgitt av høye trær. En allé med mange forskjellige tresorter fører inn til gården. Alléen ble i 1968 fredet som et botanisk minne- og landskapsvernområde.

Persaune

Persaune er nevnt første gang i 1590, og også dette området lå antakelig under Bakke kloster.

Gården tilhørte i 1647 tidligere nevnte borgermester Lauritz Bastian Stabell som på den tiden også eide Rønningen, og han slo sammen disse to brukene. Gården ble eget bruk igjen i 1922, da den ble fradelt fra Rønningen. I 1917 kjøpte Strinda kommune gården, og det ble bygget sykehus og aldershjem der.

Utsikt over Persaune, Rønningen og Pineberg ca 1870. Foto: Marcus W. Noodt.
Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim

Persaune 1952. Bilde tatt av Widerøes Flyselskap. Til venstre i forgrunnen er Strinda sykehus, til høyre Persaunet leir. Bak leiren og bolighus er Rønningen gård.
Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim

Under krigen beslagla tyskerne 20 mål av eiendommen, og det ble bygget en militærleir i området. Denne leiren ble etter krigen overtatt av den norske marine.

Hovedbygningen på Persaune var et stort, langstrakt hus i to etasjer. De siste restene av gårdsbygningene ble revet i 1970.

Etter krigen ble så Persaune hageby reist i typisk korsdelte, trønderske firemannsboliger. Materialmangel var det i likhet med for Strindheim hagebys vedkommende også her, og husene ble dels støpt og murt, dels bygget av tre, men de har

alle et likt utseende fordi selv de mest ildfaste husene fikk tømmermannspanel utvendig.

I sin bok "Trondheim i 1000 år" skriver Anders Kirkhusmo: "*Både Persaune og Strindheim hagebyer er fullverdige uttrykk for god trebebyggelse med røtter tilbake i den romslige trønderlåna fra distriktene. De danner på denne måten en overgang mellom nytt og gammelt*".

Baldershage

Baldershage er opprinnelig en parsell av bruket By fradelt i 1863. By var for sin del en parsell av Belbuan. Navnet kommer fra den norrøne guden Balder. Gart-

Moug Gartneri og Baldershage først på 1950-tallet. Bakerst i bildet ved Bromstadveien er Strindheim skole. Skolebygningen langs Bromstadveien er fra 1932, og i 1953 var det en større utvidelse langs veien. Første byggetrinn av Nidar Sjokoladefabrikk var ferdig i 1953.

Foto: Schrøder. Bilde utlånt av Inger Brechan

ner J. Moug kjøpte gården i 1928 og opprettet et handelsgartneri der. I dag er storparten av området utbygd, og gartneriet sitter tilbake med gartneriutsalget "Plantasjen".

Valentinlyst

Etter at vi har beveget oss rundt i det som vel til vanlig regnes med til Strindheimområdet, avslutter vi med Valentinlyst, gården som har gitt sitt navn til butikksenteret i bydelen.

Valentinlyst er fradelt jord fra Brøset og Blussuvoll i årene 1810 – 1812, og ble solgt til løytnant Marcus Hegge.

En kan spørre seg hvorfor gården fikk navnet Valentinlyst. For å få svar på det må vi gå litt nærmere inn på slektshistorien til den første eieren. Marcus Hegge var gift med Susanne Katrine Shum, og hennes far hette Valentin Shum. Da Katrine og Marcus fikk en sønn i 1805, fikk gutten navnet Valentin etter sin morfar. Valentin fikk imidlertid ikke noe langt liv. Han døde allerede i 1814, bare ni år gammel. I og med at navnet Valentin var

så sentralt i Hegges familie, regner vi med at gården er oppkalt etter sønnen.

I 1911 brant de gamle husbygningene helt ned, og det ble oppført nye hus.

I likhet med andre gårder vi har hørt om, har også Valentinlyst hatt mange eiere. I 1925 overtok Nikodemus P. Hønnås fra Leksvik gården, og i 1957 hans svigersønn Anders Estenstad. Eier fra 1978 er Nils Estenstad.

Kilder:

Strinda Bygdebokkomite: Strinda Bygdebok. Bind 1. Trondheim, 1939

Bratberg, Terje: Trondheim Byleksikon. Oslo, 1996

Strindheim skole - jubileumsskrift. 1995

Kirkhusmo, Anders: Trondheim i 1000 år. Trondheim historiske forening, 1973

Lie, Arvid: Bakklandet – Hva og Hvordan. Bakklandet menighetsblad 1997.

Hunnes, Lars Kåre: Bispehaugen skole 75 år. Trondheim, 1973.

Støren, Wilhelm K.: Sted og navn i Trondheim. Trondheim, 1983

Riksantikvaren: Fredete hus og anlegg i Sør-Trøndelag. 1986

Fasting. Lars og Havran. Jiri: The Golden Age of Trondheim – Gullalder 1760-1860. Oslo, 1997

Valentinlyst under gjenoppbyggingen etter brannen i 1911. Bilde utlånt av Nils Estenstad.